

BÆREDYGTIGHEDENS PÆDAGOGIK

Lokale, globale og æstetiske
perspektiver

TO GODE SPØRGSMÅL

- Hvordan kan der forskes i uddannelse for bæredygtig udvikling og grøn omstilling i et både lokalt og globalt perspektiv?
- Og hvordan kan man indtænke æstetiske og kunstneriske praksisser i forskningen?

OVERSIGT

➤ Indledning

- Forskellige tilgange til uddannelse for bæredygtig udvikling (UBU)
- Bæredygtighedsbegrebet
- Den aktuelle kontekst

➤ UBU som lokal og global læring

➤ Forskning i lokal og global UBU

➤ Æstetisk og kunstnerisk UBU

➤ Æstetik og kunst i forskning i UBU

TRE PÆDAGOGISKE TILGANGE

1. UBU som tilpasning

De rette værdier og den rette adfærd
(socialisering).

2. UBU som faglig viden

Fact-baseret (kvalificering)

3. UBU som kritisk-frigørende

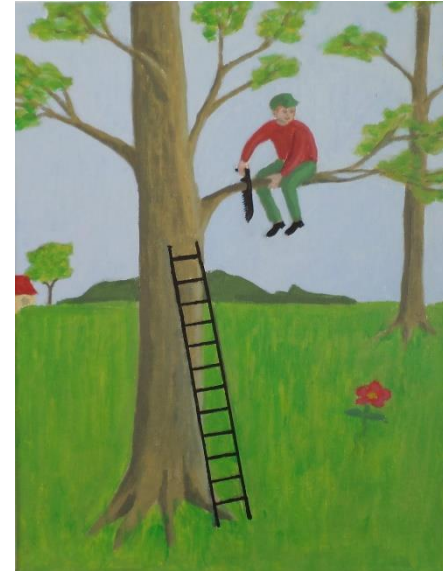
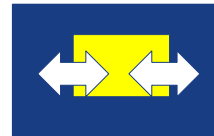
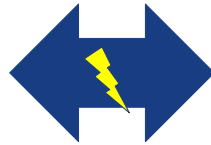
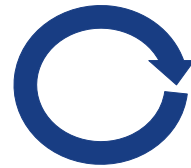
Demokratisk handlekompetence.
(subjektivering)

Enten-eller – eller – Både-og?

BÆREDYGTIGHED OG UDVIKLING

- Regeneration
- Stabilisering versus forandring
- Helhed-del-samspillet

UBU må i det perspektiv handle om fremme de lærendes fortrolighed med og evne til at forholde sig til disse tre almene temaer i konkrete situationer

BÆREDYGTIG UDVIKLING SIDEN BRUNDTLAND-RAPPORTEN OM MILJØ OG UDVIKLING

Global bæredygtig udvikling rummer en række etiske og politiske dilemmaer:

- ❖ Nuværende vs kommende generationer
- ❖ Det lokale vs det globale
- ❖ Rige vs fattige
- ❖ Individ vs fællesskab vs samfund
- ❖ Forholdet mellem økonomisk, socio-kulturel og økologisk udvikling
- ❖ Videnskabelig viden ift. værdier/praktisk fornuft
- ❖ Nye teknologiske/materielle løsninger ift eksisterende social praksisser/levesammenhænge

UBU som dilemmapedagogik: UBU må omhandle disse politiske og etiske problematikker. Fremme kompetence til at forstå, analysere og vurdere konkrete problematikker, praksisser og visioner vha. dem

UBU SOM LOKAL LÆRING

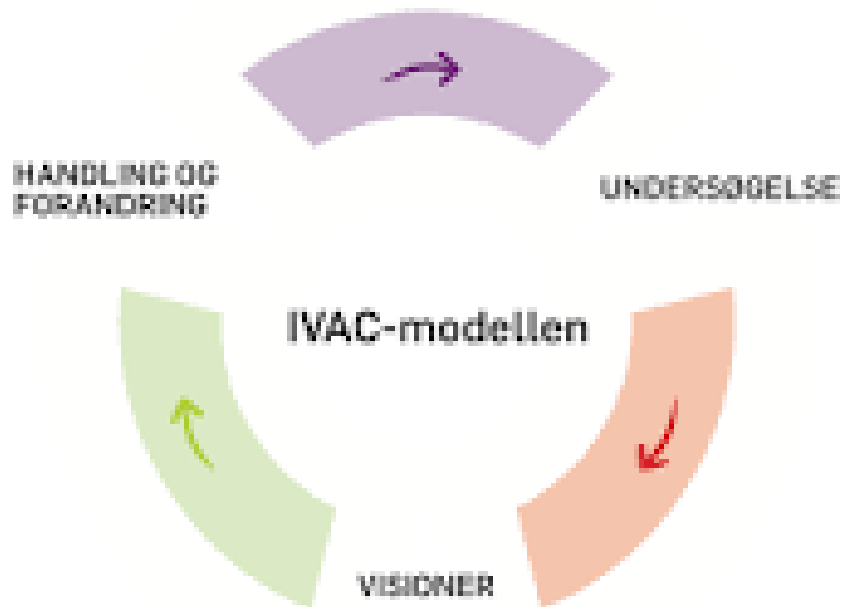
HANDLEKOMPETENCE

- ❖ Dannelsesideal
- ❖ Demokratisk medborgerskab
- ❖ Engagere eleverne i aktuelle samfundsproblemer (de 17 verdensmål!)
- ❖ Arbejde med visioner og løsninger
- ❖ Ægte deltagelse
- ❖ Læreren vejleder
- ❖ Lokale projekter
- ❖ Erfaring og kritisk refleksion

SANDWATCH

Investigate-Visioning-Action-Change (IVAC):

Se også: www.youngvoicesfortheplanet.com

UBU SOM GLOBAL LÆRING

GLOBAL LÆRING GENNEM INTERNATIONAL DELTAGELSE

Fire typer deltagelseslæring:

- **Fysiks tilstedeværelse:** *Studierejsen*
- **Praksisfællesskab:** Faktisk eller eksperimentel *vejledt afprøvning af andre folks levemåder*
- **Handleorientering:** *International udvikling af forslag til problemløsninger og fælles handling*
- **Dialogisk:** Interkulturel *komparativ læring mellem elever i forskellige lande om deres liv og/eller om lokale løsninger på globale problemer og/eller udvikling af fælles løsningsforslag – ex Corona-krisen*

● Foto: Unicef Danmark

2. GLOKAL DELTAGELSE

- Fokus er på *samspelet* mellem det globale og det lokale.
- Koblingen af det globale til det lokale gør det mere konkret og muligt at handle på
- Den globale tilgang betyder, at eleverne kan deltage lokalt og bibringe det lokale globale perspektiver – hvilket typisk mangler!
- Det handler både om konsekvenserne af lokale praksisser for andre et andet sted på jorden- og om globale forholds konsekvenser for eget lokalt liv nu og i fremtiden
- Handlekompetence som verdensborger
- Øvelse i dynamisk samspilstænkning

FORSKNING I LOKAL OG GLOBAL UBU

FORSKNING I UBU

Forskningens roller

- Beskrivende og dokumenterende
- Fortolkende og forklarende
- Kritisk
- Forandringsorienteret

UBU forskning som forandringsorienteret, men det forudsætter de tre andre roller.

FORSKNING I LOKAL OG GLOBAL UBU

Kvantitativ forskning: Overblik – sker der noget? Hvor? Hvad? Hvor meget?

Kvalitativ forskning: Indblik – erfaringer med muligheder og barrierer, dvs. i processer og deres væsentlige dynamiske problemstillinger

- Herunder globalt vha. **Multi-site analyser – komparativ forskning**

Aktionsforskning: Udviklingsprojekter og eksperimenter i samarbejde mellem forskere og skoler/lærere

- Herunder **Interaktiv forskning og udviklingsorienterede evalueringer**

Læringsnetværk: Forskellige aktører med hvert deres projekt eller praksis bidrager omkring et fælles tema, fx global UBU

ÆSTETIK OG KUNST I UBU

TRE ARGUMENTER FOR ÆSTETIKKENS VIGTIGHED

- 1. Vores kultur er udviklet gennem opsplittings. Det er et væsentlig drivkraft bag ubæredygtighed. Æstetik handler modsat om at skabe samvirken mellem intellektuel og sans-emotionel erkendelse, at give mening form og form mening – ikke kun i kunst, men også i vores livsformer.*
- 2. Klima, tab af biodiversitet, komplicerede globale sammenhænge m.v. bliver let abstrakte. Netop derfor er det pædagogisk set afgørende at sanseliggøre bæredygtighedens problematikker og ikke kun bearbejde dem intellektuelt, men gøre det i samspil med sans-konkrete aktiviteter gennem hvilke vi kan udtrykke følelser, værdier og anskueliggøre bæredygtige visioner.*
- 3. Bæredygtig omstilling kræver forandring, men forandringer truer uvægerligt vores eksisterende mentale og praktiske orden. Denne orden er ikke kun diskursiv, men også æstetisk. Kunst har en vigtig rolle, i og med at den kan udfordre og åbne os for ændring af vores æstetiske orden. Fx gennem stærke oplevelser; sang, teater m.v.*

ÆSTETIK OG KUNST I UBU

Mange eksempler på kobling af sanselig og intellektuel læring i UBU:

- Åben skole (vestforbrænding) – Opleve og undervises
- Visualisering (Energi- og vandværkstedet) Se, røre, prøve, men også få og løse opgaver
- Haver til maver – opleve, øve, praksislæring
- Kritisk-utopisk stræben: Visioner > udtrykke, eksperimentere, reflektere. Anderledes daglige praksisser, NBS

ÆSTETIK OG KUNST I UBU-FORSKNING 1

- Rationale: Få belyst 'skjult viden' – oplevelser, sanse-kropslige erfaringer og følelser. Vigtigt i enhver forandrings- og læreproces.
- Forskning som systematiseret æstetisk læring – som erfaringsprocesser
- Erfaring som:
- 1) iagttagelse – sammenligne/mentalt efterprøve og 2) indvirke og mærke effekten heraf

ÆSTETIK OG KUNST I UBU-FORSKNING 2

Empiriindsamling som:

1. *Iagttagelse*/Observation: Forsker tolker egne observationer fx af UBU-forløb
2. *Indvirkning*.
 - a. Svag: Kombinere sanselige aktiviteter (billeder/lyd m.v, deltagere tager fotos, gåtur m.v.) med efterfølgende interview/samtale
 - b. Mellem: Kunst-baseret forskning: Kombinere kunst der udfordrer normer (teater, film, fortællinger, artefakter) efterfulgt af interview/samtale og/eller kunstneriske bearbejdnings af indtrykkene.
 - c. Stærk: Intervention gennem samarbejde om aktionsforskningsprojekter, eksperimenter eller øvelsesforløb

Empiribearbejdning: læring med egne sanser, Intuition, Gestaltning, Aspektseende, kreativitet, aktiv refleksion af egen subjektivitet

Forskningskommunikation: Brug af æstetisk-kunstneriske elementer som illustration. Op-lysning som sanseaktivering og dialog

EKSTRA MATERIALE

DEN VOKSENDE UBÆREDYGTIGHED OG UBU

UBU bør gentænkes i lyset af klima- og biodiversitetskrisen

- *Udviklingen i verden er ubæredygtig.* UBU må derfor betone **kritik, utopisk stræben samt handle- og forandringskompetance.**
- *Verden er kaotisk, hyper-kompleks og i accelererende forandring:* Bæredygtig dannelse bør derfor ikke opfattes statisk, men dynamisk som formåen til at **navigere, forudgribe og håndtere risici.**
- *Ubæredygtighed hænger sammen med den opsplittende erkendelsesmåde, som er dybt forankret i videnskab, uddannelser, mediekommunikation, samt arbejde- og samfundsorganisering.* Bæredygtighed må i det lys handle om at fremme **helhedsorientering, systemtænkning, dialektisk-dynamisk tænkning samt æstetisk erkendelse** (forstået som samvirken mellem vores sanselige, følelsesbesatte erfaringsviden og vores intellektuelle, abstrakte tænkning).
- *Ubæredygtig udvikling hænger sammen med vækstøkonomien, forbrugerismen og fremmedgørelsen ift. naturen* Bæredygtig dannelse må handle om at understøtte refleksion og udvikling af **livskundskab** og **naturdannelse.**
- *Bæredygtig udvikling hæmmes af fake-news, proportionsforvridninger, myter og usikkerhed.* UBU må derfor også handle om **faglig grundviden, tværfaglig viden samt videnskabelige facts vedrørende risici, barrierer og muligheder.**

TO TYPER FORSKNING

	Mode 1	Mode 2
Relations	Hierarchical	Egalitarian
Concern	The academic issue	Problembased
Aim	Theoretical understanding	Utility
Form	Institutionalized	Flexible
Time perspective	Long termed	Short termed
Approach	Detached	Interactive
Responsibility	Towards the academic society	A more comprehensiv local and social responsibility
Agents	Researchers	Researchers – Practicians
Type of knowledge	General	Specific, contextual
Focus	Development of theory	Development, usefulness
Planning	Predetermined	Dynamic
Accessibility	Concluded	Open
Working method	Discover -> Change	Simultaneous discovering and changing

FIRE DIDAKTISKE 4 UDFORDRINGER

1. *Den intellektuelle udfordring*

Bæredygtig udvikling stiller øgede krav til at vores evne til at kunne håndtere diffuse, ofte usanselige risici, træffe beslutninger på ufuldstændigt grundlag, tænke længere ud i fremtiden og til dynamisk helhedstænkning

2. *Den følelsesmæssige udfordring*

Bæredygtig udvikling som abstrakt, sur pligt versus lyst og konkrete visioner for det gode liv. Hvis indholdet styrer bliver det let autoritært og kedeligt, hvis hensynet til elevernes lyst og engagement styrer risikerer det at udelade det vanskelige og væsentlige. Kan de to sider forenes?

3. *Den etiske udfordring*

Bæredygtig udvikling betoner almenhensynet: Fra hvad der er godt, for mig her og nu – til hvad der er godt for den anden, et andet sted på et andet tidspunkt. Det udvider og forstærker derved dilemmaet mellem egen- og almeninteresser og pædagogisk er udfordringen at kvalificere vores håndtering heraf.

4. *Den politiske udfordring*

Bæredygtig udvikling er politisk kontroversielt og uddannelsernes udfordring er at finde en vej mellem at præke en bestemt politik og at gøre emnet apolitisk.

